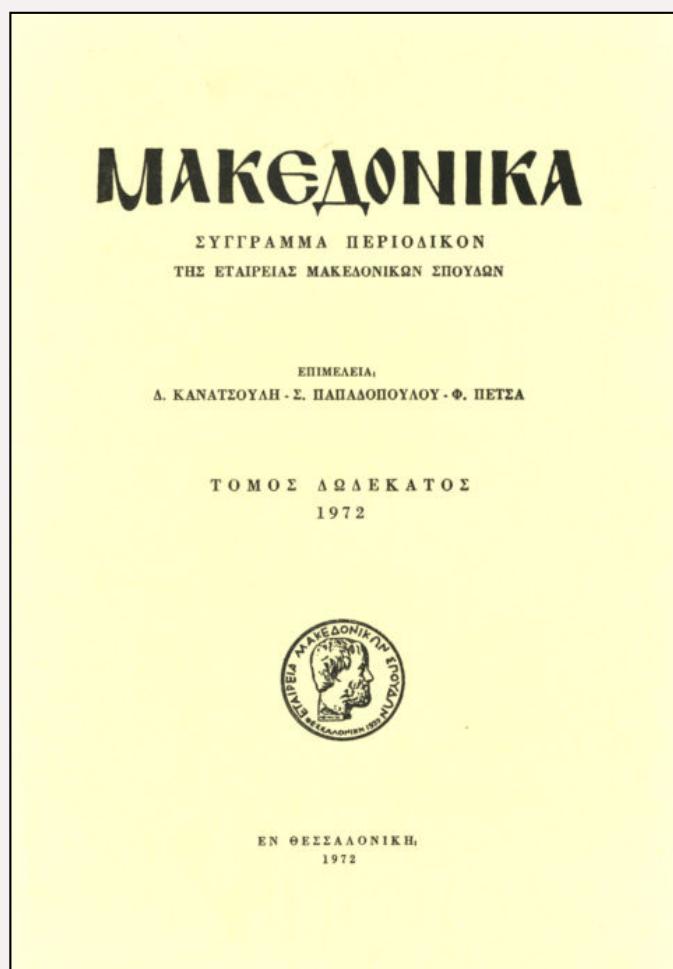


## Μακεδονικά

Τομ. 12, 1972



### John Vasdravellis, Piracy on the Macedonian coast during the rule of the Turks

Νικολαΐδου Ελευθερία

<https://doi.org/10.12681/makedonika.1029>

Copyright © 2015 Ελευθερία Ι. Νικολαΐδου



### To cite this article:

Νικολαΐδου, Ε. (1972). John Vasdravellis, Piracy on the Macedonian coast during the rule of the Turks. *Μακεδονικά*, 12, 531-532. doi:<https://doi.org/10.12681/makedonika.1029>

John Vasdravellis, Piracy on the Macedonian coast during the rule of the Turks, Θεσσαλονίκη 1970. Έκδοση Έταιρείας Μακεδονικῶν Σπουδῶν, Μακεδονική Βιβλιοθήκη, ἀρ. 30, Θεσσαλονίκη 1970, 8ον, σελ. 53, εἰκόνες 3.

Ἡ μελέτη αὐτὴ τοῦ κ. I. K. Βασδραβέλλη, μεταφρασμένη τώρα στὰ ἀγγλικά ἀπὸ τὸν καθηγητὴ T. F. Carney τοῦ University College of Rhodesia and Nyasaland, ἔχει πρωτοδημοσιευθῇ στὸν 5ο τόμο τῶν «Μακεδονικῶν» τὸ 1963, ὅπως ἀναφέρει καὶ στὸν πρόλογό του ὁ συγγραφέας. Χωρίζεται σὲ ἑπτὰ ἐνότητες καὶ κλείνει μ' ἓνα συμπλήρωμα, στὸ ὁποῖο περιλαμβάνονται πληροφορίες γιὰ τὸ θέμα, οἱ ὁποῖες ἐπισημάνθηκαν μετὰ τὴν ὁλοκλήρωση τῆς μελέτης.

Ἡ πρώτη ἐνότητα, ποὺ ἔχει θέση προλόγου, ἀναφέρεται στὶς προθέσεις τοῦ συγγραφέα καὶ στὶς πηγές στὶς ὁποῖες κυρίως στηρίχθηκε. Στὴν δευτέρη ἐνότητα παρατίθενται οἱ πληροφορίες ποὺ ὑπάρχουν γιὰ τὶς πειρατικὲς ἐπιδρομὲς στὰ παράλια τῆς Μακεδονίας ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τῆς κατακτῆσεως τῆς Βαλκανικῆς ἀπὸ τοὺς Τούρκους ὡς τὸ πρῶτο τέταρτο τοῦ ΙΣΤ' αἰῶνα, ἐπιδρομὲς ποὺ κατὰ κύριο λόγο ἐνήργησαν οἱ Βενετοὶ πλοίαρχοι, εἴτε ὡς ἐντολοδόχοι τῶν θελήσεων τῆς Γαληνοτάτης Δημοκρατίας, εἴτε ὡς μέτοχοι στὴν ἐκστρατεία τῶν Σταυροφόρων, καθὼς καὶ Κορσικανοί, Ἱππότες τῆς Ρόδου καὶ ναύαρχοι Τούρκοι, κατόπιν ἐντολῆς τοῦ σουλτάνου οἱ τελευταῖοι.

Στὴν συνέχεια (γ' ἐνότητα) ἐρευνᾶται ἡ χρονικὴ περίοδος ἀπὸ τὶς ἀρχές τοῦ ΙΣΤ' αἰῶνα ὡς τὰ μέσα τοῦ ΙΗ'. Κατὰ τὸ διάστημα αὐτὸ σημειώνεται συρροὴ πειρατικῶν ἐπιδρομῶν πλοίων κάθε ἐθνικότητας, ποὺ κάτω ἀπὸ τὸ πρόσχημα τῆς ἄμυνας ἢ τῆς ἐπιθέσεως λεηλατοῦσαν τὶς ἀκτὲς καὶ τὰ νησιά τῆς Μακεδονίας, ἐξανδραποδίζαν τοὺς κατοίκους καὶ κατέστρεφαν τοὺς οἰκισμοὺς. Ὁ συγγραφέας ἀναφέρει ἐπιδρομὲς πειρατῶν Βενετῶν, Φλωρεντινῶν, τοῦ Πάπα, Ἰσπανῶν, Γάλλων, Ἀλβανῶν τοῦ Δουλτσίνου, Τούρκων, Ἀλγερινῶν καὶ ἀγνώστων, ἐπισημαίνει δὲ δύο περιπτώσεις, ποὺ ἔχουν ἰδιαίτερη σημασία γιὰ τοὺς κατοπινούς ναυτικούς ἀγῶνες τῶν Ἑλλήνων κατὰ τῶν Τούρκων. Ἡ πρώτη ἔχει σχέση μετὰ τὴν ὑπηρεσία Ἑλλήνων ἀπὸ τὴν Μάνη, τὸ Τσιρίγο (Κύθηρα) καὶ τὰ νησιά τοῦ Αἰγαίου καὶ τοῦ Ἰονίου ὡς πληρωμάτων στὰ πειρατικὰ τῶν Εὐρωπαίων καὶ ἡ δευτέρη μετὰ τὴν ἐμφάνιση, τὸ 1740, καὶ τὴν δράση τοῦ πρώτου Ἑλλήνα κουρσάρου ἀπὸ τὴν Ζάκυνθο.

Ἡ περίοδος ποὺ ἐξετάζεται κατόπιν (δ' ἐνότητα) καλύπτει τὸ διάστημα ἀπὸ τοῦ 1755-1774 (Συνθήκη τοῦ Κιουτσούκ Καϊναρτζή) καὶ ἔχει ἰδιαίτερη σημασία γιὰ τὴν νεοελληνικὴ ἱστορία, γιατί τώρα κάνουν τὴν ἐμφάνισή τους Ἑλληνες κουρσάροι, μὲ δικά τους πειρατικὰ καὶ σὲ συνεργασία, ἐπίσημη ἢ ἀνεπίσημη μετὰ τοὺς Ἀγγλοὺς κατὰ κύριο λόγο καὶ μετὰ τοὺς Ρώσους κατόπιν. Τὶς προϋποθέσεις γιὰ τὴν ὀργάνωση καὶ δράση τῆς ἐλληνικῆς πειρατείας τὶς δημιούργησαν, κατὰ τὸν συγγραφέα, οἱ πόλεμοι Ἀγγλίας, Γαλλίας καὶ Ρωσίας-Τουρκίας, τὰ αἷτια δὲ ἔχουν ἀφετηρία τὰ δεινὰ ποὺ ὑφίστατο ὁ Ἑλληνισμὸς ἀπὸ τὴν τουρκικὴν κατάκτηση. Ὁ συγγραφέας παραθέτει πολλὰ περιπτώσεις πειρατικῆς δράσεως Ἑλλήνων στὸν παραλιακὸ ὠκεὶο τῆς Μακεδονίας, κυρίως Κρητικῶν, Ὑδραίων, Σπετσιωτῶν καὶ Ψαριανῶν, καθὼς καὶ Μακεδόνων πειρατῶν.

Ἐντονὴ πειρατικὴ δράση ἀπὸ Ἑλληνες πειρατὲς κατὰ τῶν Τούρκων σημειώνεται κατὰ τὴν προεπαναστατικὴν περίοδο, ὅπως ἐκτίθεται στὴν πέμπτη ἐνότητα. Τὰ προνόμια ποὺ ὑποχρεώθηκαν νὰ δώσουν οἱ Τούρκοι στὶς χριστιανικὲς ἐθνότητες μετὰ τὴν συνθήκη τοῦ 1774, δημιούργησαν εὐνοϊκότερες προϋποθέσεις γιὰ τὴν ἄνθηση τοῦ ἐλληνικοῦ ἐμπορικοῦ ναυτικοῦ, ποὺ ἐξοπλισμένο τώρα μὲ πυροβόλα ὅπλα ἀσκεῖ καὶ ἐπικερδῆ πειρατεία. Τὰ αὐστηρὰ μέτρα ποὺ ἔλαβε ὁ σουλτάνος ἐναντίον τῶν πειρατῶν δὲν ἐμπόδισαν τοὺς τελευταίους, ὥστε ἀπὸ μιὰ κάμψη τῆς δραστηριότητός τους, νὰ συνεχίσουν τὶς ἐπιδρομὲς τους στὰ Μακεδονικὰ παράλια μετὰ τὴν βοήθεια τῶν Ρώσων ἢ τῶν Ἀγγλῶν, ἀνάλογα μετὰ τὴν περίσταση.

Στην έκτη ένότητα αναπτύσσεται ή δράση μερικόν Μακεδόνων και Θεσσαλόν πειρατών κατά την διάρκεια της Έπαναστάσεως τοῦ 1821 και μετά την καταστολή της στην Μακεδονία και στην συνέχεια ή ληστρική μορφή που πήρε ή πειρατεία, μετά την ίδρυση τοῦ Έλληνικοῦ Κράτους, σέ βάρος και τών έλληνικόν πληθυσμῶν, πράγμα που υποχρέωσε την Έλληνική Κυβέρνηση νά λάβη μέτρα έναντίον της σέ συνεργασία μάλιστα με την Τουρκία, και νά την έξουδετερώσει (έπιχειρήσεις ναυάρχου Μιαούλη, Μπούφη και Κριεζή, Κανάρη). Τά τελευταία κρούσματα πειρατείας στην Μακεδονία αναφέρονται στο 1854 κατά την γνωστή επανάσταση της Χαλκιδικής Χερσονήσου.

Στην τελευταία ένότητα ο συγγραφέας συνοψίζει τά συμπεράσματα της μελέτης του που αναφέρονται σέ 4 κυρίως σημεία: 1) Στο είδος της πειρατείας κατά τούς πρώτους αιώνες της Τουρκοκρατίας που άσκειται από στόλους Δυτικόν Κρατών και κυρίως της Βενετίας κι έχει την μικτή μορφή στρατιωτικόν έπιχειρήσεων και καθαρής πειρατείας. 2) Στην εμφάνιση, άσκηση και δραστηριότητα τών Έλλήνων πειρατών που δρούσαν είτε ανεξάρτητα, είτε ως πληρώματα ξένων πειρατικόν πλοίων. 3) Στην άνυπαρξία Μακεδόνων που νά άσκούν συστηματικά την πειρατεία και γενικά στην έλλειψη ενδιαφέροντος των για τό έμπόριο, τίς θαλάσσιες μεταφορές και γενικά τό ναυτικό. 4) Στα μέτρα που έλαβε ή Έλληνική Κυβέρνηση από την άρχή της Έπαναστάσεως τοῦ 1821 για την καταστολή της έκστρατείας ως την έξάλειψή της.

Ο κ. Ι. Βασδραβέλλης αξιοποίησε κατά τόν καλύτερο τρόπο τά «Ιστορικά Άρχεία της Μακεδονίας», που ο ίδιος έχει δημοσιεύσει, τά σχετικά έγγραφα από τά Βενετικά Άρχεία που έφερε σέ φώς ο γνωστός ιστοριοδίφης Κ. Δ. Μέρτζιος, καθώς και τά στοιχεία που άντλησε από την άναφερόμενη βιβλιογραφία. Το περιεχόμενο της μελέτης καλύπτει τίς προθέσεις του, που άποβλέπουν στην έξερεύνηση τοῦ ιστορικοῦ χώρου της Μακεδονίας από κάθε πλευρά. Το ενδιαφέρον, έξ άλλου, της μελέτης του πιστοποιείται και από την ανάγκη που αισθάνθηκαν ξένοι έπιστήμονες για την μετάφρασή της, όπως αυτή του κ. Carney, που θά χρησιμοποιηθῇ για την μελέτη της νεοελληνικής ιστορίας από τούς φοιτητές του.

ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ Ι. ΝΙΚΟΛΑΪΔΟΥ

Άποστολ ο υ Μ. Τζαφεροπούλ ο υ, Οί Κατατσαίοι - Α' Ό Γέρο-Καρατάσος. Έκδοση της Νομαρχίας Ημαθίας, Βέροια 1971, σελ. 196, εικόνες 12, χάρτες 3.

Στο βιβλίο του κ. Τζαφεροπούλου, που άποτελεί τό πρώτο μέρος μιās γενικώτερης μελέτης γύρω από την προσφορά στην έθνεγερσία της οίκογένειας τών Κατατσαίων, περιγράφεται ή ζωή και ή δράση τοῦ γενάρχου Γέρο-Καρατάσου τόσο κατά την προεπαναστατική (1764-1822) όσο και κατά την περίοδο της Έπαναστάσεως τοῦ 1821 στην Μακεδονία και την λοιπή Ελλάδα. Στην ίδια μελέτη περιλαμβάνονται και πολλά στοιχεία για την δράση τοῦ γιου τοῦ Καρατάσου Τσάμη ως τό 1830. Το έργο — σύμφωνα με την δήλωση τοῦ συγγραφέα — θά ολοκληρωθῇ με την έκδοση τοῦ Β' τόμου.

Στην μελέτη προτάσσεται: πρόλογος τοῦ Νομάρχη Ημαθίας, που έξηγεί τούς λόγους της αναλήψεως πρωτοβουλίας για την έκδοση τοῦ έργου, πρόλογος τοῦ συγγραφέα, στον όποιο υπογραμμίζεται ή ανάγκη της προβολής της αγωνιστικής μορφής τοῦ Γέρο-Καρατάσου — μιá που σ' αυτή, κατά κύριο λόγο, συναιρείται ή αγωνιστική έκφραση της κεντρικής Μακεδονίας — μορφής που έμεινε ξεχασμένη, παραγκωνισμένη κι άδικημένη ακόμα από πολλούς ιστορικούς, και τέλος εισαγωγή τοῦ συγγραφέα, που αναφέρεται στις δυσκολίες που άντιμετώπισε κατά την συγγραφή της μελέτης του, στον τρόπο διατάξεως της ύλης και στις προθέσεις του.